

KUR'AN'IN İMAN VE İSLAM TERİMLERİNİ KULLANIŞI ÜZERİNE BAZI NOTLAR

Yazan: Muhammed Abdül RAUF
Çev. : Yrd. Doç. Dr. Ömer AYDIN*

Bu makalede, benzer İslami iki kavram olan İslam ve İman terimlerini tartışmayı amaçlıyoruz.

İslam, genellikle "teslim olma" (1) ve bazen de "barış" (2) olarak tefsir edilir. Muhammed tarafından öğretilen dine delalet eden bir isim olmasından dolayı da, "barış ve Allah'a teslim olma dini" anlamına gelir. Profesör James Robson, The Muslim World (3) 'da yayımlanan bir makaleyi, İslam'ın sadece "teslim olma" anlamına geldiğini kanıtlamaya hasretmiştir.

Bize göre İslam teriminin asıl anlamı ne barış ne de teslim olmadır; o ilahi bir birlik fikri veya daha doğrusu Yaratıcı Alah'ın bir olduğu inacıdır. Muhammed, çağrısının Mekke dönemi boyunca bu spesifik fikri telkin etmiş ve bu, o ve oradaki hasımları arasında en büyük tartışma konusu olmuştur. Profesör Robson'un iddiasının aksine, Muhammed'in inancını ifade eden bir ünvan olarak İslam kelimesi -şirk olarak tanımlanan Mekkeli muhaliflerin tavrına karşılık - Mekkeli vahiylerde bulunur; onun türevi olan, Muhammed'in ashabını ifade eden, politeist anlamına gelen müşrik kelimesinin zıddı olan muslim kelimesi de aynı şekildedir.(4)

İslam teriminin Mekkeli kullanılışı ve SLM kökünün diğer türevleri bizim yoru-

mumuzu teyit eder ve bu teyit, değişik zeminlerde daha da arttırılabilir. SLM kelimesinin kök anlamı, nefret edilen ve arzu edilmeyen bir şeyin olmaması fikrine delalet ettiği gibi, aynı zamanda istenilen veya beyenilen varoluşunu veya icrasını da ifade eder.

Bu yüzden selamet ve selam türevleri; hastalık, rahatsızlık, savaş veya genel olarak tehlikeden azade olma fikrine dalalet eder. Diğer bir türev olan sâlim, sağlıklı veya kusursuz olma demektir. Kur'an şöyle der: "Çünkü Rabbine kalb-i selim ile geldi"(5). Yani kabul ve iknaya elverişli, inkar veya inançsızlıktan azade bir kalb. Şimdi Kur'an'ın başka bir türev olan, "birine bağlı olma" anlamını ifade etmede kullanılan selem kelimesinin bulunduğu aşağıdaki ayetini okuyalım:

"Allah, çekişip duran birçok ortakların sahip olduğu bir adam (köle) ile yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir..." (6)

Açık bir şekilde Mekkeli olan bu ayette mukayese, tartışan ortaklar tarafından sahip olunan bir köle ve diğeri sadece bir efendi tarafından sahip olunan bir köle arasında yapılmakta ve sadece birine ait olma fikri bir türev olan selem kelimesi ile ifade edilmiştir. Bu, bizim İslam'ı, politeizmin

* İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

** Bu yazı, yazarın The Muslim World, Vol. LVII, Nu.2, 1967'de yayımlanan "Some Notes on the Qur'anic Use of the Terms Islam and Iman" isimli makalesini n çevirisidir.

*** İstanbul Üni. İlahiyat Fak. Kalam Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

zıddı olarak "Allah'a ibadete bağlı olma" anlamında yorumlamamıza tamamen uygundur.

Bundan başka, İslam teriminin kullanımının Kur'anî bağlamı ve dördüncü şekil türümler, bu tartışmaya zemin hazırlar, çünkü bu kullanım bazen monoteizm bağlamında yapılır ve bazen bizim terimimiz, "Allah'a kulluğa bağlı olmak" fikrini ifade eden kelimededen oldukça uzak olan şirk teriminin zıddı olarak anılır. Örnek olarak aşağıdaki ayetler zikredilebilir:

"De ki: Bana, dini Allah'a halis kılarak O'na kulluk etmem emrolundu. Bana müslümanların ilki olmam emrolundu." (7) ;"Allah adaleti ayakta tutarak (delilleriyle) şu hususu açıklamıştır ki, kendisinden başka ilah yoktur. Melekler ve ilim sahipleri de (bunu ikrar etmişlerdir. Evet) mutlak güç ve hikmet sahibi Allah'tan başka ilah yoktur.Allah nezdinde hak din İslam'dır."(8)

"De ki:Bana sadece, sizin ilahınızın ancak bir tek olduğu vahyedildi.Hala müslüman olmayacak mısınız?"(9)

"De ki:Gökleri ve yeri yoktan var eden, yedirdiği halde yedirilmeyen Allah'tan başkasını mı dost edineceğim! De ki:Bana, müslüman olanların ilki olmam emredildi ve sakın müşriklerden olma!(denildi)."(10)

Binaenaleyh, islam terimi şirk teriminin, muslim terimi de politeist anlamına gelen müşrik teriminin zıddıdır. Böylece islam açıkça monoteizm veya bir Allah'a ibdet etme ve muslim de monoteist anlamına gelir.(11)

Bununla beraber, Peygamber uzun bir süre kendileriyle birlikte Mekke'de yaşamasına rağmen, politeistleri ifde eden el-müşrikün (müşrikler) teriminin Medineli vahiylerde daha sık kullanılması ilginçtir.(12) Bu, muhtemelen Mekke'de iki grup

olmasından dolayıdır ve kendileriyle ilgili vahiylerde politeistlere işaret "hasirün"(kaybedenler),"dallun"(sapanlar),"mucrimün"(suçlular) gibi diğer zıt terimlerin kullanılmasıyla yapılmış olacaktı,(13) Öte yandan Medine'de muhalifler birçok gruptan oluşuyordu; orada politeistlere işaret ilaveten Yahudiler, Hıristiyanlar ve münafıklar vardı. Bu yüzden politeistlere işaret için daha kesin bir terime ihtiyaç duyulmuştur.

Benzer bir gözlem, monoteistlere işaret için son vahiylerde muslimün(müslümanlar) teriminin az kullanılmasıdır.(14) Bu, şimdi açıklanacağı gibi, delaletleri çok, eşit bir kelime olan "el-mu'minün"(15) teriminin tercih edilmesi yüzünden olabilir.

Şimdi iman terimine giriyoruz. Otoritelerin genel kanaati, imanın 'inanç'(16) yani temel iman doktrinlerine inanma anlamında olduğu şeklindedir. Bununla birlikte bu, çok basittir. Bu terimin, son vahiylerdeki temel düşüncede olduğu gibi inanç fikri yerleşinceye kadar kullanımında değişim sürecine maruz kaldığı görülmektedir. Bu, bazı önemli çağrışımlar olmaksızın olmuştur.

Bu terimin ilk kullanımının, İslam'ın ortaya çıktığı dönemde Arabistan'da bulunan kabilelerin sosyal yapısıyla ilgili olduğu görülüyor. Arap kabile veya klanları sosyal gruplara ayrılmıştı; bu gruplar arasındaki ilişki, iki veya daha fazla kabile arasındaki anlaşma ihmal edilmedikçe, karşılıklı düşmanlıktı. Kabile içinde üyeler, birbirlerine gerçek veya hayali kan bağıyla bağlıydılar ve kabilenin emniyet ve bekası, bütün üyelerin asıl işiydi. Benzeri bütün durumlarda olduğu gibi, fert ilgilerini grubundakiyle özdeşleştirir ve kabileyi tehdit edebilecek herhangi bir tehlike, doğrudan bizzat onu tehdit eder. Çölün zor şartlarına ve kabileler arasındaki kanunsuz ilişkilere -

ki orada yağmalama, düşmanı katletme, malını zorla alma, kadınlarını esir etme Arapların bir gurur kaynağı olarak terennüm ettikleri meşru hareketlerdi- karşı, ferdin koruyuculuğu sadece kabileye bağından dolayı idi ve kabilenin bekası onun hayatının devamı anlamındaydı. Kabilesiz o yok demektir. Kabileden tardedilmek, zina gibi çok çirkin ilişkiler için konulmuş en şiddetli ceza idi. Emniyetin kaybedilmesiyle sonuçlanan bu duruma nadiren başvurulmuştur.

ferdin bir nokta, bir sosyal grubun üyelerinin hafızalarında, sosyal bağlılık ve bağlı oldukları grupla dayanışma konusunda belirli duyguların gelişmesidir.(17) Grup, bu duyguları yücelten ve onları daima Mekke hafızasında canlı tutan ve sürekli muhafaza eden belirli, faaliyetler, kurumlar ve semboller benimser. Kolektif olarak icra edilen mevsimlik ayinler ve hasat törenleri bu duyguları canlı tutar ve pekiştirir. Bu törenlerin gerçekleştirildiği bölgede bir kabilenin ilah veya ilâhlarına birlikte ait olma fikri, sosyal grubun birliğini vurgular ve aynı zamanda onun diğer kabile veya gruplardan ayrı ve bağımsız olduğunu ifade eder. Put veya putlar gibi fiziki şekilde kabilenin ilah veya ilahlarını simgeleme, çok etkili bir biçimde grubun birliğini sembolize eder. Bir kabile üyesinin hafızasında canlı tuttuğu önemli bir duygu, varlığının bağlı bulunduğu sosyal gruba sadakat ve sevgidir. Mekke yakınlarında periyodik olarak kurulan meşhur panayır- lar ve Kabe'nin etrafında yıllık olarak icra edilen hac törenleri sayesinde, Kabe'nin bazı putlarının evrensel bir önemi olduğu farzedilmesine rağmen İslam öncesi Arabistan öğrencileri, orada yaygın olan kabile putlarına, her bir kabilenin ilah veya ilahlarına aşçıyandırlar.

Burada işaret edilmesi gereken ilgili başka bir nokta, emniyet için kullanılan

Arapça emn kelimesidir. Fiilin birinci şekli olan emine türevini, "o, kendisini bir tehlikeye karşı güvenli ve korkudan azade hisseder" şeklinde yorumlayabiliriz. Bu fiilin Kur'anî kullanılışıyla ilgili olarak aşağıdaki ayeti zikredebiliriz:

"Kötülük tuzakları kuranlar, Allah'ın, kendilerini yere geçirmeyeceğinden veya kendilerine bilemeyecekleri bir yerden azabın gelmeyeceğinden emin mi oldular?"(18)

Bu fiil, açık bir şekilde geçişsizdir; fakat geçişli olduğu zaman bazen 'doğru olma' fikrini ima eder. Bu kullanımla ilgili ayetler şu şekildedir:

"Birbirinize bir emanet bırakırsanız, emanet bırakılan kimse emaneti sahibine versin."(19)

"Dediler ki : 'Ey babamız! Sana ne oluyor da Yusuf hakkında bize güvenmiyorsun!' "(20)

Bu fiil dördüncü şekli (ef 'ale) aldığı zaman genellikle geçişli olur ve bu, burada bizi ilgilendiren şeklidir. Fiil, amene şeklini alır ve bunun mastarı imandır. Bu açıkça, 'birinin bir tehlikeye karşı emniyet hissetmesine sebep olmak' anlamına gelir. Bu kullanımla ilgili Kur'an ayeti şöyledir:

"Kendilerini açıktan doyuran ve her çeşit korkudan emin kılan şu evin Rabbine kulluk etsinler."(21)

Bu ön fikirleri ortaya koyduktan sonra, şimdi problemin özüne geliyoruz. Muhammed 610 yılında Mekke'de ortaya çıkıp Arapları, yalnız bir Allah inancını kabul etmeye davet ettiği zaman, bir Arap tarafından onun inancının kabulü; akabilenin ilhalarını terketmesi, kabileye bağlılıktan vazgeçmesi ve kabilenin koruyuculuğunu kaybetmesi anlamına geliyordu. Bu, hayatı, şerefi ve övünmesi nesebi ilişkilerinde yatan alışılmış bir Arap tasavvurunun dışında

bir durum olan emniyetsizlik demektir. Gördüğüm kadarıyla bu, Mekke'nin ilk yıllarında İslam inancını kabul etmeye karşı aşılması güç bir engeldi. Bu sadece Mekkelilerin aptallığı veya saflığı değildi, aynı zamanda yeni inancın kesin emirleri onların üstün tuttıkları sosyal yapıyı tehdit ediyordu. Köleler gibi gerçek kabile bağlarının olmayışı yüzünden kaybedecek bir şeyi olmayanlar ve Ebu Bekir gibi kabile korumasının ötesinde özel bir statüye sahip olanlar, bu yeni inancın isteklerini daha erken kabul etmeye elverişli olabiliyordu.

Buradan açıkça anlaşılıyor ki, emniyetsizlik korkusu, ilk günlerde inancın karşısında büyük bir engeldi ve bu dezavantaja karşı önlem almak gerekiyordu. Emniyetsizlik karşısında kabile korumasına bir karşılık bulmak, kaçınılmaz bir çözümdü.

Açık bir karşılık, grup üyelerini birbirlerine kan bağından başka genel bir bağla daha yakından bağlayacak şekilde kabile yapısında bir sosyal organizasyonun düzenlenmesiydi. İslam tarafından tesis edilen bu bağ, genel tevhid düşüncesi ve ilgili inançlardı. Bu bağ, bir kabilede bulunan kimselere karşılıklı haklar ve eşit ödevler verdi. Bu düzenleme hayatın korumasının değişeceğini söz verdi ve ona eski sistemde kabilesinden beklediği herşeyi sağlandı. İşin iyi tarafı, bu değişim, eski bağları tamamen koparmak değildi; aksine, akraba ile özellikle ebeveynle samimi ilişkiler, güçlü bir şekilde emrediliyordu.(22) Bununla birlikte, akrabalık ödevleri, bu yeni ideolojik ilişkilerden doğanlarla çeliştiği zaman, akrabalık ödevleri feda edilecekti.(23) Üstelik, tevhid düşüncesini benimsemek ve kabile çemberinde kalmak kafi değildi. Elde edilmeye çalışılan emniyet ve hayatın muhafazasına dair sadakat, mono-teist(muvahhid) sosyal gruba transfer edilmeliydi.(24)

Burada kanıtlamaya çalıştığım şey, iman ve onun türevi olan mu'min(çoğulu, mu'minün) teriminin kullanılmasının bu hususla ilgili olduğudur. Yapılacak olan değişiklikler, mono-teist gruba katılmayı cezbeder ve dördüncü şeklin ism-i faali olan, 'emniyeti temin edilmiş kimse' anlamına gelen mu'min teriminin kullanılması, emniyetsizliğin doğrudan tehdit ettiği kimseler üzerinde teşvik edici etkiye sahip olabirdi. Bu yoruma göre mu'min, emniyet ve korumanın kendisine söz verildiği kimse-dir ve iman, biriyle dost olma veya mono-teist gruba katılma; bu şekilde birinin korunmasına ve emniyetine söz verme fikridir. Bu durumda bu terim, sosyolojik bir öneme sahip olmaktadır. Böylece problem, sosyo-politik gruplaşma ve hayatın çeşitli ihtiyaçları için ittifaklar kurma döneminde; birlik veya ayrılık, katılma veya katılmama, destekleme veya reddetme idi. Mono-teist gruba işaret eden el-mu'minün vasfı, sadece inananlar için esenlik ve sağlamlık değil, aynı zamanda emniyetsiz durumda olan düşmanlara bir ima idi.

Birisi, bu basit anlamı veren bazı ayetlerdeki zorluk sebebiyle, iman terimi ve türevlerinin basit inanç anlamının ötesinde bir yorumunun araştırılmasını isteyebilir. Örnek olarak aşağıdaki pasajları alalım:

"Mü'minler ancak Allah'a ve Resulüne iman eden, ondan sonra asla şüpheye düşmeyən, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanlardır."(25)

"Ey iman edenler! Allah'a, peygaberine ... iman ediniz."(26)

"Daha önce Medene'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler."(27)

"(Onlara denir ki:) İşte bunun sebebi şudur: Tek Allah'a ibadete çağrıldığı zaman inkar ederseniz. O'na ortak koşulunca (bunu) tasdik edersiniz"(28)

Bu alıntıların birincisinde ayeti şu anlamda yorumlamak anlamsız(absurd) olacaktır: "Mü'minler, ancak Allah'a ve Resulüne inanan ve ondan sonra şüpheye düşmeyenlerdir." İnanç ve şüphe birbirine zıttır. Ayeti aşağıdaki gibi yorumlamak kolaydır: "Kendi emniyetlerinin korunmasını isteme hakkına sahip olanlar, sadakatlerini Allah'a ve Resulüne yönelten, tevhidin doğru olduğunu şüphesiz kabul edenlerdir.

İkinci alıntıya da, "Ey iman edenler! Allah'a inanın " şeklinde tercüme etmek aynı derecede anlamsızdır. Onu aşağıdaki gibi tercüme etmek daha mantıklıdır: "Ey sadakatlerini emniyetin teminatı olan monoteist gruba yönelmiş olanlar! Allah tarafından temin edilen emniyetinize dayanın." üçüncü alıntıya gelince, burada imanın "ikamet etmek" (dwelt) fiili ile kullanılması akla uygun değildir. ez-Zemahşeri, zorluğu aşmak için "tercih etmek" (chose) gibi bir fiil farzeder.(29) Fakat bu tarz donuk kalıyor. Ayeti aşağıdaki gibi anlamak kolaydır: "Ve Medine'ye girenler ve müslümanları bağrına basanlar." Son ayette, genel anlayışa uygun olarak kefertüm kelimesini inanmayan, tu'minu kelimesini inanan olarak yorumlamak zordur. Aksi takdirde, tek Allah'a ibadete çağrılınca nasıl inanmayan, O'na ortak koşulunca nasıl inanan olunacak? İşaret, meydana gelen fiillerdir; yani yalnız Allah'a ibadete ve O'na diğerlerini ortak koşmayadır ve inancı veya inançsızlığı fiillere uygulamak adet değildir. "Kefertüm" kelimesini 'geri çekilme' veya 'terketme' ve karşıtı "tu'minu" kelimesini 'bağlanma' veya 'kendinle ortak yapma' olarak yorumlamak kolaydır. Bütün bunlardan sonra çok muhtemeldir ki, bu terimler, birlik veya ayrılık gibi sosyo-politik bir öneme sahiptir. Her ne kadar monoteist grupla ilişkili olmak imanlı olmaya, onlara katılmayı reddetme imanı reddetmeye delalet etse de; iman, monoteistlerle

ilgilidir ve küfür onları terkeder. Bununla beraber bunun İslam'ın yayılmasıyla büyük önem kazandığı görülür ve sosyolojik bir unsur olan yaygın güvenlik sonucu, bu terimin anlam içeriğinde çok önemli bir unsur oluncaya kadar kök olarak ileri sürülen inanç veya inançsızlık fikri tedrici olarak arka plana itildi.

Bizim iman terimiyle ilgili yorumumuzu destekleyen başka bir faktör, ilk Kur'an'i kullanışta bu terimin olmamasıdır.(30). Bir dönem, açıkça emniyeti sağlayacak ve üyelerini koruyacak kadar bir müslüman grubun oluşmasına ihtiyaç duyuldu.

Başka bir faktör de, iman ve türevlerinin, objesini, İngilizce "with" edatının karşılığı olan bi (ile, -e, -a) edatının yardımıyla ulaşmasıdır.(31). Bu terimin anlamı 'inanç' olsaydı, böyle bir yardıma ihtiyaç olmayacaktı. 'O, onu doğru olarak kabul eder' dediğimiz gibi, 'amenehu' diyecektik. Bundan dolayı bize göre, 'amene billahi' dediğimiz zaman söylediğimiz gibi, 'amene' fiilinin objesi kastedilir. 'O, kalemle yazıyor' dediğimiz zaman, kalem yazma ale-tidir; fakat kastedilen yazılan şeydir. Aynı şekilde, isim, fiile yardımcı olan edatla geldiği zaman, 'amene'nin objesi olarak 'ona' veya 'müslüman gruba' gibi bir kelimenin olduğu farzedilir.

Özetlemek gerekirse, açıktır ki yukarıdaki düşünceler, daha fazla inceleme ve araştırma gerektiren konulardır. Yine ifade edilmeli ki bu makale, İslam ve türevlerinin barış veya teslim olma anlamına gelebileceğini veya soyut iman ve türevlerinin iman prensiplerine inanma fikrine delalet edebileceğini inkar etmez. Kısaca ifade etmek gerekirse, bizim tezimiz, İslam'ın bütün Kur'an'i kullanışlarda basit bir şekilde teslim olma veya barış anlamına alınmayacağı ve imanın da bütün Kur'an'i kulla-

nımlarda sadece inanma fikrini ifade etmediğidir. İslam'ın temel anlamı, açıkça "monoteizm"dir ve iman, düşmanlarına karşı monoteistler grubuyla ittifakın sosyo-politik çağrışımıyla zenginleştirilmiştir. Ümmet kavramının kullanılmaya başlandığı hicret sonrası dönemde mü'min toplumunun genişlemesi, emniyet duygusunun gelişmesi ve korkunun kaybolmasını müteakip, iman teriminin anlamının içeriğindeki inanma unsuru bizzat kendini göstermeye başladı. Aynı zamanda İslam, daha çok imanın şeklen kabulünü gösterir oldu.

DİPNOTLAR

(1) Lisau'l-Arap, Beyrut, 1955, C.XII, s.295; Taberi Cami'ul-Beyan, Kahire, 1954, C.III, s.212; el-Bakıllani, et-Temhid, Beyrut, 1957, s.347

(2) Emir Ali, The Religion of Islam, London, 1891, s.226

(3) J. Robson, "Islam as a term", M.W., 44, 1954, s.101

(4) Tekil olsun çoğul olsun, 40 yerde geçen muslim teriminin tümünden en az 25'i Mekkeli vahiylerle aittir; fakat İslam kelimesinin bulunduğu 8 ayetten 5 veya 6 ayetin Medineli olduğu görülür.

İslam teriminin kullanılmasının bu nisbi seyrekliği, Kur'an'ın karakteristiğidir ki o, metafiziki ve statik düşünce ile ilgili kelimelerle, aktif ve dinamik kavramlarla ilgili hakiki kelimelerden daha az ilgilidir. Bu terimin son vahiylerde daha çok kullanılması, ideolojik bir kavramı ifade eden masdar olmasındandır; bu gibi kavramların gelişmesi, tedrici bir süreçtir ve onlar olgunlaşmadan ve şekillenmeden önce bir zamana ihtiyaç duyulur.

Profesör Robson anılan makalede (s. 103), Muhammed'in dinini tavsif eden bir terim olarak İslam'ın kullanılmasının Medineli olduğunu belirtir. O, Muhammed'in inancını, Yahudilik ve Hıristiyanlık'tan ayırmak için bu terime sadece Medine'de ihtiyaç duyulduğunu iddia eder. Bu iddia çok doğru görünmüyor, bir tavsif olarak ona, Muhamed'in inancını en azından putpe-restlikten ayırmak için Mekke'de de ihtiyaç vardı. Biz, az önce İslam kelimesinin kullanil-

masının seyrek ve sonradan olmasını muhtemel sebeplerini açıkladık; fakat onun türevi olan muslim kelimesi Mekke'li vahiylerde çok sık bulunur.

(5) XXXVII, 84.

(6) XXXIX, 29.

(7) XXXIX, 11-12; Ayrıca bkz. XL, 66.

(8) III, 18-19.

(9) XXI, 108.

(10) VI 14; ayrıca bkz.VI,162-3.

(11) Bir Allah'a itaat etme fikri, Kur'an'ın bu terimi "li"(için) edatının yardımıyla objesine ulaştırarak kullanmasıyla oldukça güçlenmektedir. Örneğin, III, 20'de Peygamberin düşmanlarına şöyle denilmesi istenilmektedir:"Eslemtü vechiye lillahi". Yani kendimi Allah'a teslim ettim."(Krş. XL 66).II, 131'de İbrahim'in "Eslemtü li rabbi'l-alemin " yani"Alemlerin Rabbine boyun eğdim." dediği anlatılır.(Krş. II, 128; XXVII, 44;VI, 71; XXXI, 22;XXII, 34).

(12) Bu terimin tüm kullanımı Medineli ayetlerde 24 olmasına karşın Mekkeli ayetlerde 14'tür.

(13) Sırasıyla XLI, 23;LVI, 51 ve LXVIII, 35'te olduğu gibi.

(14) el-Müslimün şeklinde Medineli vahiylerde sadece iki yerde geçer.

(15) Bu kelime, Medineli vahiylerde 150 defadan çok bulunur ve onun dengi olan "ellzine amenü"(ki o iman edenler) 300'den fazla ayette bulunur.

(16) ez-Zemahşeri, Esas, Kahire, 1953 s. 10; el-kamüs, Kahire, 1952 C, IV, s. 199; Taberi ,Cami', C. I, s. 100-1.

(17) A. R. Radelifie, Structure and Function in Primitive Society, London, 1952, s. 157

(18) XVI, 45.

(19) II, 283.

(20) XII, 11.

(21) CVI, 3-4.

22) IV, 36 ve VI, 151'e bakılabilir.

23) LIX 22; IX, 24.

24) IL, 14 şöyle der: "Bedeviler 'inandık' dediler. De ki: Siz iman etmediniz, ama 'Boyun eğdik' deyin. Henüz iman kalplerinize yerleşmedi". Açıkça Bedeviler imanı kabul etmişler, fakat kabile bağlarını ve ödevlerini korumaya devam etmişler ve askeri çatışma durumunda müslüman tarafında olacak şekilde kendilerini müslüman gruba entegre etmemişlerdi. Bu yüzden onların mü'minlerin sahip olduğu şeyi istemeğe hakları yoktu. Burada iman teriminin inanç olarak geleneksel yorumu, Kur'an'ın emriyle çelişki halindedir: "Size selam verene, dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek 'Sen mü'min değilsin' demeyin." IV, 94.

25) XLIX, 15.

26) IV, 136.

27) LIX, 9.

28) XL, 12.

29) ez-Zemahşeri, el-Keşşaf, Kahire, 1958, C.II, s.216.

30) İman terimi, LXXIV, 31 ve LII, 21'de bulunur. İki sureye ait olan bu ayetler, her ne kadar Theodor Nöldeke tarafından Geschichte des Qorans, Leipzig, 1909 isimli eserinde Mekke vahiylerin ilk döneminde hasrediliyorsa da,

Nöldeke'nin de belirttiği gibi (s. 88, 105) söz konusu ayetler, bu kadar erken değildir. İlk ayet, ehl-i kitaptan bahsettiği için açıkça Medinelidir. Diğer ayet, en azından surenin ana kısmından daha sonraki bir tarihe aittir. (Krş. R. Bell, The Qoran Translated C. II, Edinburgh 1939, s. 535; R. Blachere, ki o bu ayeti Medine'li olarak kabul eder, Le Quran, Paris, 1957, s.558)

Ayrıca izah edildiği gibi, LXXIV, 31'deki ve aynı döneme hasredilen surelerdeki aşağıdaki dört ayetteki türevlerin Medine'li olduğu görülür: LI, 35;7, 10 ve LXI, 13. Fakat bu ayetlerin o kadar erken olduğu görünmüyor. Örneğin LI,35 Lut kavminden, LXXXV, 7, 10 henek ehlinden (Yahudi Zunuvas, Yahudiliği kabul etmeyen hıristiyanları henek içine atarak yakıyordu) bahseder ve eski milletlerden bahseden ayetler, vahiylerin Mekke dönemine aittir.

31) Bu terimin objesine -çok az sıklıkla "için" anlamına gelen 'li' edatıyla ulaşması ilginçtir. Fakat, obje olarak alınan daima Allah'tan başka biridir. Örneğin, obje XII, 17'de Yusuf'un kardeşleri, XXIX, 26'da İbrahim, X, 83; II, 55 ve VII, 195'te Musa'dır. Fakat "bi" (ile,-e, -a) edatı kullanıldığı zaman, obje olarak Allah'ı, alametlerini, kitapları, ayetleri, peygamberleri ve kıyameti alır.

YURT DIŞINDAN

Almanya'nın Herne kentinde faaliyetlerini sürdüren DİN BİLİMLERİNİ ARAŞTIRMA DERNEĞİ Başkanı Mehmet İşinden'den aldığımız habere göre dernek bünyesinde oluşturulan 50 kadar genç "Kur'an Mesajı- İlmî Araştırmalar Dergisi"nin dağıtım ve tanıtımıyla ilgili bir kampanya başlatmışlardır. Gelsenkirchen, Oberaden, Bochum, Düsseldorf kentlerinden gelerek Herne'deki dernekte toplanan gençler, dergiyi beğendiklerini böyle bir derginin özellikle yurt dışında yüksek öğrenim görmekte olan gençlere tanıtılmasının gerekliliğini vurgulamışlardır.